

MEDEDELINGENBLAD
van de
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP
voor
INDIVIDUAL PSYCHOLOGIE

27^e jaargang nr.1 september 1977

Redactie : G.H. van Asperen, Ede
L.M.C. Richard-Stuurman, 's Gravenhage

Redactie-
secretaresse : mw. H.M. de Boer,
Cruquiusdijk 95, Vijfhuizen N.H.
tel. 023 - 339060 - toestel 2177

Veranderend mensbeeld en de psychosynthese in opkomst

Samenvatting van de voordracht van dr. Schlemper, gehouden op 26 maart 1977 te Amsterdam.

Dr. Schlemper trad op als plaatsvervanger van dr. Arendsen Hein, die verhinderd was. In 1957 begon de spreker als psychiatrisch assistent in de Leidse Universiteitskliniek. Hier maakte hij voor het eerst kennis met de Individualpsychologie, zowel in theorie als in de praktijk.

Sindsdien heeft hij natuurlijk met veel meer richtingen kennisgemaakt en de laatste jaren heeft hij zich o.a. met dr. Arendsen Hein verdiept in de psychosynthese.

Wat is de psychosynthese? Het woord zegt het zelf al: synthese is het samenbrengen van verschillende richtingen om zo tot één geheel te komen, ervan uitgaand dat overal wel iets goeds in zit. Dit geldt voor de theorie van de psychosynthese, maar ook voor de benadering van de mens.

De psychosynthese bestaat al heel lang. Reeds in 1910 kwam de Florentijn R. Asagioli als reactie op de psycho-analyse, waarin hij veel goeds zag, met de psychosynthese.

Tot ± 1965 had hij weliswaar enkele volgelingen, maar kreeg nauwelijks enige bekendheid. Pas gedurende de laatste 10 jaar van zijn leven (+ 1974) kreeg de psychosynthese grote belangstelling, met name vanuit de Verenigde Staten.

Wat is nu psychosynthese. Men zoekt een synthese tussen wat de verschillende dieptepsychologen stelden:

Freud's causale theorie; Adler's finaal denken, dat een centrale plaats inneemt in de psychosynthese.

Ook van Jung zijn belangrijke theorieën opgenomen in de psychosynthese, zoals diens denkbeelden betreffende de archetypen en indringen in de religieuze kant. Verder zijn er nog moderne richtingen opgenomen, zoals gedragstherapieën met name de waarde van het oefenen; methoden als die van de geleide dagdroom d.w.z. het gebruik maken van het fantaseren, enz. enz.

Zoals bij deze theorie gaat het er ook bij de benadering van de mens om in de veelheid van tendenties, functies de eenheid te ontdekken. Om welke functies gaat het hierbij dan zool?

De tegenstelling bij de mens tussen het denken en het voelen.

Gedurende lange tijd heeft men drie functies onderscheiden: denken, voelen en willen. Het verdwijnen van de laatste functie uit de meeste psychologische theorieën hangt waarschijnlijk samen met het veranderende mensbeeld en is een reactie van verzet tegen de 19e eeuwse (Victoricaanse) instelling, waarbij het willen erg dwingend werd ervaren.

Asagioli ziet de wil juist als de meest centrale functie.

Er zijn natuurlijk nog meer functies: de waarnemingsfunctie (Jung) door v.d.Hoop de instinktieve functie genoemd, Asagioli onderscheidt de waarnemingsfunctie en die van de neigingen en begeerte, daarnaast is er nog de functie van het fantaseren, tenslotte nog de intuïtie (Jung) en de creativiteit (Adler).

Bij de bestudering van de mens zal blijken dat veel mensen niet evenwichtig zijn, d.w.z. dat zij bepaalde functies sterk en goed ontwikkeld hebben en andere slecht.

De tendens bestaat bij de opgroeiende mens deze goed ontwikkelde functies steeds meer te trainen en te ontwikkelen, wat tot ernstige eenzijdigheden en disharmonie kan leiden. Voor een meer harmonische ontplooiing is het van belang vast te stellen welke functies zich goed ontwikkeld hebben en welke bij deze ontwikkeling achtergebleven zijn.

Behalve deze functies zijn er natuurlijk ook nog andere aspecten te ontdekken in de mens. Om één en ander te verduidelijken gaat de spreker in op het begrip uit de psychosynthese, de subpersoonlijkheid - over dit deel van de persoonlijkheid wordt gesproken als van een stuk van deze persoonlijkheid waarin alle aspecten, alle functies waarover de mens beschikt, een rol spelen. Een voorbeeld van deze subpersoonlijkheden: één subpersoonlijkheid heeft behoefte aan liefde, is afhankelijk en een andere subpersoonlijkheid is een strenge volwassene. E.e.a. kan tot spanningen en zelfs tot lichamelijke klachten (hoofd-, maagpijn) leiden.

In dit begrip is ook duidelijk plaats voor de moderne richtingen van de Transactionele Analyse (E.Berne) en de Gestalttherapie (F.Perls). De verschillende subpersoonlijkheden kunnen immers naar elkaar toegroeien en zo tot een synthese komen.

Nog een aspekt van de synthese is die tussen persoonlijkheden, b.v. in een relatie, het gezin, een organisatie. Hierbij ontstaan vaak problemen doordat een machtsstrijd ontstaat; van belang is het dan dat het gemeenschappelijke wordt gevonden in de relatie en dat een synthese wordt gevonden vanuit de tegenstellingen. Een creatieve manier om tot deze synthese te komen is uit te gaan van het goede in de opponent; iedereen heeft een reden voor zijn standpunt. Met een innerlijke houding van liefde en goede wil kan in de gemeenschap een synthese gevonden worden. Dit aspekt van de psychosynthese doet wel heel sterk denken aan Adler's "gemeenschapsgevoel".

Een heel belangrijk doel van de psychosynthese is:
 eenheid te realiseren a) binnen de menselijke persoonlijkheid.
 b) relaties tussen mensen.

Naast het menselijke is er ook de sfeer van het religieuze, de bovenpersoonlijke eenheid; hierop wordt binnen de kringen van de psychosynthese grote nadruk gelegd.

Wanneer men impulsen niet erkent, verdringt, gaan deze toch macht krijgen over de persoonlijkheid, zodanig zelfs, dat er soms therapie voor nodig is om deze impulsen bewust te maken.

In de moderne tijd wordt de neiging tot religie vaak verdrongen. De traditionele godsdiensten nemen een steeds kleinere plaats in in de samenleving. Toch is er in de mensen een religieuze tendens, wat blijkt uit de populariteit van allerlei nieuwe en vreemde godsdienstvormen.

De psychosynthese neemt hierbij geen standpunt in, d.w.z. de psychosynthetici belijden geen bepaalde kerkelijke gebondenheid.

Wel biedt het de mogelijkheid mensen op een creatieve manier hun eigen vorm te doen vinden ook voor het religieuze aspekt van het menszijn.

Eén van de tendensen die de diverse godsdiensten en filosofieën en ook de psychosynthese gemeen hebben is de "eenheid" zowel tussen de mensen als tussen de mens en de natuur.

De bevordering van deze eenheid kan geschieden door gebruik te maken van vele methoden. Binnen de psychosynthese maakt men gebruik van een veelheid van technieken, sommige ontleend aan anderen, andere zelfstandig ontwikkeld.

Sommige van deze technieken hebben te maken met het hart van de psychosynthese. Heel centraal staat de ontwikkeling van de wil. De wil is de synthetische functie bij uitstek, waarbij alle functies, aspecten van de eigen persoonlijkheid in het geding komen en ook voorzover mogelijk de aspecten van de mensen om ons heen, waarbij er ook een openheid is voor een religieuze inspiratie; het persoonlijke willen wordt dan gezien als een afspiegeling van het bovenpersoonlijke.

Asagioli spreekt zelfs van de universele wil, als de wil die zich in de hele schepping, kosmos manifesteert.

Zijn boek "Over de wil" geeft een uiteenzetting en allerlei oefeningen ter ontwikkeling van de wil.

Zeer centraal staat ook de methodiek van de identificatie en de dis-identificatie.

We vereenzelvigen ons steeds weer met iemand of met iets.

We gaan op in deze identificaties. Zodra men een identificatie ontdekt, bewust wordt, volgt en dis-identificatie, men kiest nu bewuster voor een bepaald patroon.

De methode van de dis-identificatie kan bevorderd worden door oefening, bepaalde vormen van meditatie. Een en ander brengt ons nader tot het centrum van onze persoonlijkheid "het ik". Deze gedachte kunnen we ook in de Indische filosofie aantreffen: naarmate we dichterbij het centrum van onze persoonlijkheid komen, naderen we ook tot het centrum van de kosmos, of zoals in Genesis I staat "de mens is geschapen naar Gods beeld". Ook in de Griekse filosofie vindt men dit terug.

De oefeningen, die Asagioli beschrijft, heeft hij ontleend aan Plotinos, de laatste heidense filosoof (volgeling van Plato), die als doel van het mensenleven stelde de uiteindelijke eenwording met God.

Dit was in enkele woorden geschetst, de inhoud van de psychosynthese.

Dan vervolgt de spreker zijn betoog met het tweede deel, dat handelt over het veranderende mensbeeld.

Er is een belangrijke theorie, t.w. de theorie van de wereldbeelden of van de mensbeelden.

De "existenz" filosoof Karl Jaspers schreef hierover in zijn boek "Psychologie der Weltanschauungen". Hij gaat hierin na wat in de loop der eeuwen de verschillende stellingnames van de mens zijn geweest t.o.v. de wereld en t.o.v. zichzelf.

Aan het begin van de geschiedenis van de mensheid en ook bij ieder kind staat een wereldbeeld dat het mythologisch demonische wereldbeeld genoemd zou kunnen worden.

Dit is een wereld van mythen en sprookjes waarin alles mogelijk is, een magische animistische wereld.

Al in de Griekse oudheid ontstaan er allerlei verschillende wereldbeelden, om enige voorbeelden te noemen:

de natuurfilosofen en later Aristoteles met het natuurfilosofische wereldbeeld.

de mechanistische wereldbeelden - de atoomtheorie, enz. enz. Tijdens de Hellenistische en Romeinse periode bestonden er allerlei wereldbeelden naast elkaar, evenals in onze tijd; voor veel mensen is dit heel verwarrend; in onze jeugd ervaarden we een en ander veel duidelijker. We leefden in één geldend wereldbeeld. De middeleeuwen werden beheerst door het Christendom. Ook deze tijd gaf spanningen. Er was de controverse tussen het geloven en het verstand. Een andere spanning was die tussen de invloed van Plato en Aristoteles.

Plato, die in het begin van de middeleeuwen overheerste en Aristoteles die later via de Arabische cultuur beter bekend werd. De grote volgeling van Plato, Augustinus, stelt de wil centraal.

Plato en Augustinus zijn meer naar "binnen" gericht, Aristoteles de natuuronderzoeker, meer naar buiten.

Na de middeleeuwen neemt de naar buitengerichte interesse toe; er ontstaat een meer natuurhistorisch wereldbeeld en vervolgens ontstaat de mechanisering van ons wereldbeeld.

Figuren als Gallilei, Copernicus en uiteindelijk weer de atoomtheorie komen dan naar voren. Men gaat experimenteren, tradities verdwijnen, m e n n e e m t n i e t alles meer aan op gezag: de mens is zelfstandig geworden (Renaissance); er ontstaat een causaal denken en een mechanistisch denken en tenslotte ontstaat daaruit de ontwikkeling van de techniek.

Al in de 19^e eeuw werd door een aantal grote geesten gesteld dat dit tot vervreemding (Marx) en verarming (Goethe) zou leiden.

De techniek zou deze vervreemding - verarming - bevorderen.

Nu, in onze tijd, ontstaat er weer meer gevoel voor het levende, het natuurhistorische wereldbeeld i.t.t. het technische, natuurmechanische wereldbeeld.

De ecologische crisis heeft tot deze bewustwording bijgedragen.

Dankzij de dieptepsychologen hebben we weer begrip gekregen voor problemen in onszelf; er ontstond een groei van het mensbeeld naar de totale mens.

De psychosynthese neemt de meeste wereldbeelden in zich op en geeft deze t.o.v. elkaar een plaats.

Juist het feit dat we in deze tijd met zoveel wereldbeelden worden gekonfronteerd, waardoor we het spoor bijster dreigen te raken, schept de behoefte aan een richting, zoals de psychosynthese, die ons de mogelijkheid geeft temidden van al die tegenstellingen toch een eenheid, richting te vinden.

Doordat de psychosynthese deze mogelijkheid biedt, heeft zij misschien gedurende de laatste tien jaar zo aan populariteit gewonnen.

Adreswijzigingen

Mw. M. Bierens, A. v.d. Leeuwstraat 26, Delft

Mw. M.M.A. de Bruin van den Bos, Hortensialaan 74, Heerhugowaard

Mw. T.C. Koster - Joosse, Vlaskamp 12, Leiderdorp

Mw. H.M. Puhl - Lourens, Kleine Houtweg 34, Haarlem

Mw. J.H. Nijzink - van Slooten, Munsterweg 16, Winsum (Gld.)

Jaarverslag cursus 1976 - 1977

E e r s t e - j a a r

Hiervoor lieten 49 kursisten zich inschrijven. Verschillende trokken zich in de loop van het jaar terug. Voor het tentamen gaven 30 kandidaten zich op. 21 kandidaten slaagden, 5 afgewezen en 4 moeten in september een uitgesteld tentamen doen.

De beroepen van de kursisten waren:

wetenschappelijk medewerker, verpleegkundige, betonbouwkundige, personeelschef, hoofdleder(ster), kommunikatie-kreatief-bezigheids-bewegings-ergo-analitisch-fysisch therapeut(e), sekretaresse, sociaal werker(ster), huisvrouw, bedrijfsekonoom, predikant, groepsleider(ster), sportleider, onderwijzer(es), logopediste, historica, lerares, adviseuse.

T w e e d e - j a a r

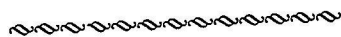
Dit jaar begon met 24 kursisten, waarvan slechts 16 kandidaten aan het examen deelnamen. Hiervan slaagden 13 kandidaten, 2 doen een hereksamen in september en 1 werd afgewezen.

Beroepen waren:

maatschappelijk werker(ster), rijksambtenaar, onderwijzer, kleuterleidster, verpleegkundige, bejaardenverzorgster, huisvrouw, oefentherapeut, wetenschappelijk ambtenaar en soc. psychiatrisch verpleegster.

V e r v o l g k u r s u s

De heer van Asperen heeft in deze cursus het boek van Manès Sperber "Alfred Adler oder das Elend der Psychologie" besproken. Er waren 13 deelnemers.

Van de Schweizerische Gesellschaft für Individualpsychologie kregen wij bericht over de oprichting van het Alfred Adler Instituut, gevestigd Selnaustrasse 15 te Zürich. De feestelijke opening zal plaats hebben op 19 september a.s. met o.a. een voordracht van Prof. Dr. Metzger uit München. In dit nieuwe instituut wordt naast ruimte voor Individuële- en groepstherapie tevens gelegenheid geboden voor adviezen t.a.v. opvoeding en huwelijk (Beratungsstelle).

Oproep

Onze werkgemeenschap heeft dringende behoefte aan medewerkers voor verschillende taken betreffende de cursus en de zaterdagmiddagbijeenkomsten.

Wij weten dat er onder onze leden bekwame mensen zijn, die zouden kunnen meehelpen met de uitvoering van de cursus, beheer van de bibliotheek, publiciteit en dergelijke.

Wij weten niet of enkele van hen ook bereid zijn een deel van hun tijd in te zetten om hetgeen de Werkgemeenschap zich ten doel stelt, ook in de toekomst mogelijk te maken.

Vast staat dat dit zonder daadwerkelijke bijdragen van onze leden niet kan.

Gevraagd wordt: een redactie-secretaresse voor het Mededelingenblad (zo mogelijk met ingang van 1 oktober)
 een tweede penningmeester
 een ass. voor de bibliotheek
 een redakteur (trice)

Indien u aan onze oproep gehoor wilt geven, verzoeken wij u te bellen of te schrijven aan:

Dhr. C. Peper
 Meerweg 6, Heemstede
 tel.: 023 - 28 75 93

Een Afscheid

Ons lid Mw. G.W. Arendsen Hein, zenuwarts, stichter en geneesheer-directeur van het psychotherapeutisch centrum Stichting "Veluweland" te Ederveen heeft bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zijn functie neergelegd en overgedragen aan de nieuwe directie bestaande uit de heren N. van Bokhorst, R.C.M. Dalmeijer en P.W. Windels.

Op de dag van zijn afscheid, 22 augustus 1977 werd tevens het dagziekenhuis en polikliniek, waarmee de Stichting haar werkterrein onlangs heeft uitgebreid, geopend.

Dit is dan wel de kroon op een ruim 25-jarige arbeid, waarmee wij hem namens de Werkgemeenschap op de receptie van harte hebben gelukgewenst.

Vrij gekomen van gebondenheid aan het werk op Veluweland heeft de heer Arendsen Hein nieuwe plannen die hij hoopt te kunnen realiseren, waarmee wij hem tevens veel succes toe wensten.

Dhr. en mw. Richard

Een verbluffend citaat.

In het uit zijn dissertatie ontstane boek van Dr. G.A. de WIT: "Symboliek van Man en Vrouw" staat niet alleen een interessant onderzoek over het verschil in symboolassociaties, symbolinterpretaties e.d. bij de twee sexen, maar vinden we daarnaast ook uitgebreide beschouwingen over tekens, symbolen en hun waarneming en interpretatie.

Ook zijn er belangrijke beschouwingen over Bewust en Onbewust. Het is daarom jammer, dat hij zich door een klinkende naam heeft laten verleiden (maar wie is er nog nooit verleid?) tot het volgende citaat over de mogelijkheid objectief waar te nemen: blz.71 "In dit verband is de verhelderende ontdekking van Strasser toepasselijk welke Buytendijk citeert in een artikel over de fenomenologische methodologie:

Alhoewel zij beide met hetzelfde type neurotische patiënten te maken hadden, merkte Freud bij hen nooit tekenen op die op minderwaardigheidscomplexen wezen.

Adler vond nooit aanwijzingen in de richting van Oedipuscomplexen. Dit is nonsens: ten eerste was er groot verschil tussen de belangrijkste delen van hun praktijk: de sexueel-gefrustreerde "Gehobene Töchter" (rijke meisjes) bij Freud en de door ziektes of sociale moeilijkheden gehandicapten uit arbeiders- of kleineburgerkringen bij Adler.

Bovendien heeft Adler wel degelijk een aantal malen over Oedipusproblemen geschreven (zie bijv. het Zaak-register in de bloemlezing van de Anspachers), maar meestal gaf hij er een andere en inderdaad waarschijnlijker verklaring van dan Freud.

Zo komen onder gebruikmaking van klinkende namen de sprookjes in de wereld (ook de wetenschappelijke)..... het is wel jammer!

P. Engelsman

Moed

Moed is een deugd, die ligt tussen twee gebreken n.l. tussen overmoed en lafheid.

(uit Don Quichot de la Mancha)

Wat is moed zonder noodwendigheid?

Moed zonder noodwendigheid is overmoed.

Moed is gevolg van het feit dat het moet. Als het niet moet, is alle moed overmoed